

Здебільшого *вітер* має конотацію руйнівника або порожнечі. Цю лексему вживали з певним олюдненням, сприймали як невід'ємну частину природи й людського життя. *Вітер*, в уявленні українців, виступає також вісником, засобом передачі інформації, силою, здатною з'єднати або роз'єднати закохані серця.

Література

1. Кононенко В. І. Концепти українського дискурсу: монографія. Київ-Івано-Франківськ : Плай, 2004. 248 с.
2. Кононенко В. І. Мова у контексті культури: монографія. Київ-Івано-Франківськ : Плай, 2008. 390 с.
3. Лисиченко Л. А. Лексико-семантичний вимір мовної картини світу. Харків : Основа, 2009. 191 с.
4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
5. Словник української мови: в 11 т. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. 1 : А–В. 1970. 800 с.; Т. 6: П–Поїти. 1975. 832 с.
6. Сучасний тлумачний словник української мови / за заг. ред. В. В. Дубічинського. Харків : Школа, 2006. 1008 с.
7. Українські народні пісні. URL: <https://proridne.com/Українські%20народні%20пісні/ОЙ%20У%20ПОЛІ%20ВІТЕР%20ВІЄ.html>
8. Українські народні пісні. URL: <https://www.pisni.org.ua/songs/124622.html>
9. Українські прислів'я та приказки. URL : <https://mamabook.com.ua/ukrainski-prysliv-ia-ta-prikazky-pro-viter/>

Тетяна Бурковська, Руслана Зінчук

Типи пунктуаційних помилок на сторінках районної газети «Вісник Демидівщини»

Засоби масової інформації відіграють важливу роль у житті суспільства, відображаючи всі зміни, які відбуваються в ньому, і водночас впливаючи на аудиторію. Вплив має як зміст повідомлення, так і відповідність тексту чинним мовним нормам. Щоправда, сучасні журналістські матеріали нерідко не відповідають критеріям грамотності, що й актуалізує потребу дослідження мовної культури видань на всіх рівнях, зокрема й пунктуаційному.

Мова медіа з огляду на типологію лінгвоанормативів була об'єктом уваги багатьох дослідників. Відзначимо наукові праці Т. Бондаренко [2], А. Капелюшного [4], А. Яворського [10; 11; 12]. Пунктуаційні помилки на сторінках журналів «Український тиждень» [5] і «Країна» [6] вивчала І. Мариненко. Дослідження пунктуаційних аномативів в інтернет-виданнях було у сфері наукових зацікавлень О. Цапок [8]. Пунктуаційну культуру волинських медіа аналізують Н. Шульська і Р. Зінчук [9; 3].

Мета публікації – проаналізувати пунктуаційні помилки на сторінках районної газети «Вісник Демидівщини»; систематизувати виявлені аномативи; визначити їх частотність в опрацьованих журналістських текстах. Фактичний матеріал для реалізації поставленої мети дібрано з 36 випусків видання (квітень 2022 р. – грудень 2022 р.).

Зафіксований та систематизований фактаж засвідчив, що допущені авторами газети пунктуаційні аномативи можна класифікувати на три групи:

- помилки, пов'язані з пропущеним необхідним розділовим знаком;
- ті, які пов'язані з уживанням зайвого розділового знака;
- помилки, пов'язані з уживанням не того розділового знака, який необхідний у конкретному випадку [1, с. 89; 5, с. 109].

Зважаючи на численність пунктуаційних аномативів, матеріал подаємо з огляду на їх частотність.

За нашими спостереженнями, найбільш частотними є помилки, які пов'язані з пропущеним розділовим знаком (65 %):

– у складнопідрядних реченнях: Для того, аби у 2022 році вступити в заклад вищої освіти _ випусникам потрібно скласти НМТ (17.06.2022. № 22. С. 2). Не міг собі дозволити, щоб його батьків доглядали чужі люди _ і знову, пересилиючи себе, повернувся до рідного села (15.07.2022. № 26. С. 2). Надіюся, достатньо аргументів _ аби надати перевагу несолодкому сніданку? (05.08.2022. № 29. С. 3). З тих пір ніхто навіть не знає _ де його тіло знайшло спочинок (15.07.2022. № 26. С. 4). А щоб дістати таку трубу _ літав у Татарстан (10.12.2022. № 47. С. 2). Щоб прокормити сім'ю _ батьки багато працювали, обробляли 6 га землі, тримали дві корови, коні, вівці, свині, кури, качки – не голодували (16.12.2022. № 48. С. 2).

– у складних багатокомпонентних реченнях при відокремленні предикативних частин: Доводилося багато працювати _ аби підняти діток, які один за одним поповнювали родину (03.06.2022. № 20. С. 1). Французьку мову викладав дуже професійний викладач, репатріант, що переїхав з Франції _ і його постава, знання переконливо подіяли на Неонілу, тому вирішила навчатися на факультеті іноземних мов, обравши французьку філологію (02.09.2022. № 33. С. 1). Коли говорили про дітей _ навіть в думках не міг допустити, щоб його дітей хтось образив (09.09.2022. № 34. С. 2). Та все ж прихожани підтримали настоятеля місцевої святині Юрія Ковальчука, який уже понад 10 років очолює парафію, коли попередні священнослужителі в маленькому селі надовго не затримувалися, та гуртом зробили все можливе _ аби задумане втілити в реальність (14.10.2022. № 39. С. 1). Старалися _ аби історія нашого краю не переривалася, всупереч тим викликам, які щодня ускладнювали редакційну діяльність (30.12.2022. № 50. С. 1).

– у складносурядних реченнях: Три дні дружньої праці працівників Боремельського колегіуму та сільської ради _ і чагарники воскресли старовинними могилами з польськими хрестами та надписами (08.07.2022. № 25. С. 3). На той час уже працював на канікулах у колгоспі обліковцем, нараховував трудовні _ і мені ця робота подобалась (12.08.2022. № 30. С. 4). Організаторські здібності та наполегливість у роботі не могли бути не поміченими серед тодішніх органів влади _ і згодом запропонували молодій енергійній ініціативній Неонілі посаду інструктора Радянського райкому ЛКСМУ міста Львова (02.09.2022. № 33. С. 1). Їх серця кровоточать _ і ця болюча рана ятриметься з роками (21.10.2022. № 40. С. 2). Працювали вони на землі, не цуралися жодної роботи _ і їхня комора була наповнена добром (21.10.2022. № 40. С. 4).

– при виділенні вставного слова чи конструкції: В агроформуваннях активно ведеться підготовка ґрунту та посів ранніх ярих культур: ярої пшениці, ячменю, вівса та гороху, площа яких _ за попередніми прогнозами _ становитиме 5,7 тис. га (22.04.2022. № 14. С. 2). Безперечно _ у всіх на устах було єдине побажання – мирного неба! (07.10.2022. № 38. С. 4). Напевне _ людина, котра прийшла в монастир, мусить мати покликання від Бога (30.12.2022. № 50. С. 2). Та хтозна, можливо _ після закінчення війни народний аматорський гурт «Литаври», який зберігає своє звання і має пропозиції повернутися на сцену, іще порадує нас своїми голосами, даруючи глядачам бажану насолоду від пісенної творчості... (04.11.2022. № 42. С. 4). І ці листи – це _ мабуть, найкраще свідчення того, найкращий підсумок нашої роботи (23.12.2022. № 49. С. 1).

– при відокремленні обставини, вираженої дієприслівниковим зворотом: Ми теж працюємо, карбуючи на шпальтах газети літопис рідного краю _ і сьогодні вдячні кожному, хто передплатив видання на друге півріччя, хто виділив частинку своїх доходів, аби не розлучатися з газетою рідного краю (08.07.2022. № 25. С. 1). Закінчивши 4 класи на Лішні _ продовжувала навчатися до 8 класу в Демидівці (15.07.2022. № 26. С. 4). Використавши свій досвід організації культурного дозвілля в рідному селі та свій талант, артистичність _ зуміла об'єднати своїх співвітчизників та показати щирі відкриті серця українців, зранені війною (23.09.2022. № 36. С. 1). Розповідаючи про свої трудові будні на посаді голови колгоспу _ Анатолій Петрович говорить, що робота була важка, нервова (10.12.2022. № 47. С. 2).

– між однорідними членами речення: Дівчатка уже стали й надійними помічницями, які і смаколиків напечуть _ і обід приготують, і город посапають, і за найменшим Дем'янчиком приглянуть (17.05.2022. № 17. С. 4). Ми повинні жити _ працювати, розвиватися (14.10.2022. № 39. С. 1). Вже і Введення _ і Катерини, а мороз ще десь гуля (23.12.2022. № 49. С. 4).

– у контекстуальному неповному реченні на місці пропущеного присудка: Адже на сьогодні, бібліотеки стали цифровими хабами, які надають доступ до дистанційної освіти та роботи, адміністративних послуг та цифрової освіти, а бібліотекарі _ своєрідними наставниками та провідниками до цього цифрового світу, що стрімко змінюється (30.09.2022. № 37. С. 2). Нині комп'ютер уже осучаснив матеріально-технічну базу бібліотеки та використовується для надання послуг внутрішньо переміщеним особам, понад 300 з яких проживає в селищі Демидівка і понад 800 _ на теренах громади, а також жителям громади (30.09.2022. № 37. С. 2). Зринають в пам'яті успішні виступи, де їх глядачі проводжали гучними аплодисментами, а журі _ призовими винагородами (04.11.2022. № 42. С. 1) (фіксуємо також порушення правил милозвучності в словосполученні зринають в пам'яті (треба: зринають у пам'яті)).

– тире між підметом і присудком: Тому всі автори казок для нас _ переможці (10.06.2022. № 21. С. 2). ...палити будь-що сьогодні _ великий злочин (05.08.2022. № 29. С. 1).

Менш частотні в проаналізованих журналістських текстах пунктуаційні помилки, пов'язані з уживанням зайвого розділового знака (33 %):

– виділення слів, які помилково вважають вставними, як-от: також, отож, адже, тож, насправді: Також, господарства активно готуються до збирання пізніх сільськогосподарських культур – зернової кукурудзи, сої, соняшнику та цукрового буряка (09.09.2022. № 34. С. 3). Отож, в сучасних умовах бібліотекарі змушені постійно тримати руку на пульсі, гнучко реагувати на зміни сьогодення (23.09.2022. № 37. С. 2) (у цьому реченні виявлено також порушення правил милозвучності (треба: у сучасних умовах)). Тож, сьогодні, коли вам пропонують будь-які кошти чи послуги, обов'язково переконайтеся в достовірності інформації з офіційних джерел ... (07.10.2022. № 38. С. 3). Тож, найпалкіше бажання дружини Михайла Бодака Надії Петрівни, щоб якнайшвидше закінчилася війна (28.10.2022. № 41. С. 1). Адже, підсумки нашої праці, на мою думку, закарбовані у 27-и підшивках газети «Вісник Демидівщини»,... (23.12.2022. № 49. С. 1). Насправді, я жодного дня не працював у сфері журналістики, але це навчання було дуже цікавим (30.12.2022. № 50. С. 2).

– відокремлення прийменниково-відмінкових конструкцій без необхідних для цього умов: Якось на вечірці, на честь одруження тітки Олени Тетяна сказала, що хоче мати, як дасть Бог, таку ж велику сім'ю, як у баби Зої... (17.05.2022. № 17. С. 4). Після двох років зустрічей, вирішили одружитися (24.06.2022. № 23. С. 1). Невдовзі після народження старшого брата, його мама Лідія Іванівна Литвинчук важко захворіла і як вирок сприйняла повідомлення, що більше ніколи не зможе мати дітей (15.07.2022. № 26. С. 1). Після закінчення сьомого класу Княгининської семирічної школи, вступив у восьмий клас Демидівської середньої школи (12.08.2022. № 30. С. 4). У цьому товаристві творчої молоді, було десь 50 відсотків і від організації Неоніли Струк (02.09.2022. № 33. С. 1).

– кома при однорідних членах речення перед одиничним єднальним сполучником: ...ми все ж, як і завжди, наводимо порядок біля своїх обійсть, та з надією на завтрашній день сіємо, садимо городи, печемо паски, цікавимося, як їх будемо освячувати, чи буде Великодня служба в церкві... (22.04.2022. № 14. С. 3). Учасники спартакіади продемонстрували свою спортивну звиягу, і водночас активно відпочили в мальовничому куточку Рівненщини, на березі Хрінницького водосховища Демидівщини (24.06.2022. № 23. С. 4). Тоді було три спеціальності: тракторист, будівельник, і електромонтер (14.10.2022. № 39. С. 3). Та практично на власному ентузіазмі хлопці збиралися після

роботи на репетиції, і відшліфовували своє співзвуччя, яке в цьому складі звучало якнайкраще (04.11.2022. № 42. С. 1).

– кома при однорідних членах речення перед одиничним розділовим сполучником: Я стараюся, Анатолій Сергійович допомагає, або вказує на недоліки, якщо щось не так роблю (06.05.2022. № 16. С. 2). За ці роки ми пишаємося тим, що змогли зробити, розпочинаючи з нуля, без будь-якої підтримки, чи вливання коштів (02.09.2022. № 33. С. 2). Тільки в кожного уже своя життєва дорога, і нечасто можна зібратися разом, усім складом, хоча б поговорити, не говорячи уже про репетиції, чи концерти... (04.11.2022. № 42. С. 4).

– невмотивоване використання тире перед присудком-дієсловом: Швидкі вуглеводи – моментально потрапляють у кров (05.08.2022. № 29. С. 3). ...наші піци – смакуватимуть людям... (11.11.2022. № 43. С. 4).

– зайвий розділовий знак після прямої мови перед словами автора в таких конструкціях: – Нехай тепло наших рук зігріває серця, а обереги всюди захищають! – коментують учасники заходу (21.10.2022. № 40. С. 2). «Однак, я був завжди оптимістом і думаю, що ми витримаємо, переможемо і будемо жити в нашій славній Україні!», – такими словами підсумував нашу розмову Анатолій Петрович Шевчук – легенда Демидівського краю (10.12.2022. № 47. С. 2).

– відокремлення дієприслівникового звороту фразеологічного типу: У 2023 році не можна сидіти, склавши руки (30.12.2022. № 50. С. 3).

– кома між однорідними підрядними частинами, з'єднаними одиничним розділовим сполучником чи: Як зазначив у телефонній розмові, «свою позицію висловив на зборах, які відбулися ще місяць тому, коли просив разом дочекатися, доки не буде заборонена діяльність церкви на рівні держави, чи всередині церкви відбудеться синод щодо подальшої діяльності» (27.05.2022. № 19. С. 4).

– кома перед обома частинами складеного сполучника тому що: Впевнена, що кожен впізнає себе у цих рядках, навмисне не називаю прізвищ, тому, що їх в редакційному житті, Богу дякувати, було дуже багато (30.12.2022. № 50. С. 1) (фіксуємо також порушення правила милозвучності (треба: себе в цих рядках)).

Найменший ступінь лінгворизику мають пунктуаційні помилки, пов'язані з уживанням не того розділового знака, який необхідний у конкретному випадку (2 %):

– вживання коми замість двокрапки при безсполучниковому зв'язку предикативних частин складного багатокomпонентного речення: В одному з цих листів казка-вальс «Понад заливом Хрінницьким», автор якої – творча людина нашого краю, поет, художник, котрий зробив іконорозпис не однієї духовної святині, мав ще написати музику, та не встиг, життя обірвалося (23.12.2022. № 49. С. 1).

Згідно з пунктуаційною нормою, при безсполучниковому зв'язку, якщо друга частина вказує на причину того, про що говориться в першій частині, потрібно ставити двокрапку. За спостереженням З. Терлака, «коли немає потреби інтонаційно виділяти предикативні частини безсполучникового речення, <...> то ставлять інколи лише кому» [7, с. 26].

– вживання коми замість тире між підметом і присудком: Спілкування з кіньми, це дуже дієвий метод емоційного відновлення (10.06.2022. № 21. С. 2).

За нашими спостереженнями, в проаналізованих журналістських матеріалах районної газети «Вісник Демидівщини» з-поміж трьох груп пунктуаційних помилок найбільш представленими є аномалії, пов'язані з відсутністю потрібних розділових знаків. Фіксуємо дещо меншу кількість помилок, що виникли через наявність зайвого розділового знака. Найменш частотні аномалії, які засвідчують вживання не того розділового знака, який необхідний у конкретному випадку. Основними причинами таких відхилень вважаємо недостатню увагу до пунктуаційного оформлення матеріалів під час редагування текстів, низький рівень володіння пунктуаційними нормами української мови. Перспективу подальших досліджень може становити вивчення культури мови районної газети «Вісник Демидівщини» на інших рівнях, зокрема морфологічному та синтаксичному.

Література

1. Бондаренко Т. Г. Пунктуаційні помилки як різновид комунікативного шуму *Лінгвогеографія Черкащини : збірник матеріалів міжвузівської науково-практичної конференції*, м. Умань, 25–26 травня 2000 р. / Редкол. : І. В. Кузь та інші. Київ : Знання, 2000. С. 88–90.
2. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08. Київ, 2003. 21 с.
3. Зінчук Р. С., Остапчук С. С., Кевлюк І. В. Пунктуаційна культура сучасних онлайн-ЗМІ: різновиди анормативів та редагування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. № 60. Т. 1. С. 48–52.
4. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок. Львів : ПАІС, 2000. 68 с.
5. Мариненко І. О. Види граматичних і пунктуаційних помилок на сторінках журналу «Український тиждень». *Стиль і текст: наук. зб. / за ред. В. В. Різуна*. Київ, 2011. Вип. 12. С. 104–114.
6. Мариненко І. О. Типи граматичних і пунктуаційних помилок на сторінках журналу «Країна». *Наукові записки Вип. 105 (1). Серія : Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград, 2012. С. 358–364.
7. Терлак З. Пунктуаційний словник-довідник. Вид. 2-ге. Львів : Видавництво «Апріорі», 2021. 400 с.
8. Цапок О. М. Пунктуаційні помилки в інтернет-виданнях. *Мовознавчий вісник*. 2013. Вип. 16–17. С. 250–256.
9. Шулська Н. М., Зінчук Р. С. Дотримання редактором пунктуаційних норм у мові медіа. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. Київ, 2022. Т. 33 (72). № 2. Ч. 2. С. 276–282.
10. Яворський А. Ю. Лексичні помилки на сторінках друкованих ЗМІ. *Українська мова у XXI столітті : традиції і новаторство*. Київ, 2012. С. 248–251.
11. Яворський А. Ю. Морфологічні помилки в журналістських текстах. *Масові комунікації : виміри, технології, конфігурації*. Донецьк : ДІСО, 2012. Вип. 4. С. 159–161.
12. Яворський А. Ю. Синтаксичні помилки в журналістських текстах (на матеріалі газети «День»). *Науковий вісник ВНУ імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2012. № 1 (226). С. 143–150.

Катерина Велічко, Світлана Локайчук

Концепт *дорога* в поезії Василя Симоненка

У «Сучасному лінгвістичному словнику» зазначено, що концепт (англ. concept – поняття; лат. concipere, conceptus – сенс, думка, поняття) – оперативна одиниця мислення і / або людської психіки, квант структурування знання, що відбиває знання й досвід людини [3, с. 346]. Вербалізація концепту здійснюється через використання різних мовних засобів, таких як слова і фрази, різноманітні стилістичні прийоми, синтаксичні конструкції, текст.

В. Жайворонок розглядаючи концепт у мовній проекції, зауважує, що мовна одиниця функціонує часто не просто як слово-номінація з одним чи кількома лінгвістичними значеннями, а як слово-концепт – вмістилище узагальненого культурного смислу (сенсу), що дає підстави уважати мовну одиницю культурним концептом [2, с. 10]. Дослідження домінантних слів-концептів як ментальних національно-специфічних утворень мовної картини світу народу загалом та ідіостилю письменників зокрема належить до актуальних у сучасній лінгвістиці.

Мета статті – аналіз слова-концепту *дорога* як складного смислового знаку в поетичній картині світу Василя Симоненка.

Концепт, за І. Голубовською, – це комплекс культурно детермінованих уявлень про предмет, певне культурно зумовлене ментальне утворення [1, с. 108]. А. Москальчук звертає увагу на те, що досліджуючи концептуальну картину світу окремого письменника / поета, некоректним буде нехтувати культурним чинником як складовою, що зумовлює особливості авторського стилю [5, с. 3].